

Mikro- és makrovilágok Interdiszciplináris párbeszéd 6.

Mikro- és makrovilágok

Interdiszciplináris párbeszéd 6.

A kötetet szerkesztették:

Borbély Sándor

Bilibók Renáta

EGYETEMI MŰHELY KIADÓ
Bolyai Társaság – Kolozsvár
2018

A tanulmánykötet megjelentetését a Bethlen Gábor Alap támogatta a BGA/2398/2018. ikt. sz. szerződés keretében.

© Szerzők; Bolyai Társaság, 2018.

Kiadja az Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár.

Számítógépes tördelés: Bilibók Renáta

Korrektúra: Bilibók Renáta

Borítóterv: Makkai Bence

Készült az AmGraphis nyomdában, Kolozsváron.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Mikro- és makrovilágok / a kötetet szerkesztette: Borbély Sándor, Bilibók Renáta. - Cluj-Napoca: Egyetemi Műhely Kiadó, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8886-36-7

I. Borbély, Sándor (ed.)

II. Bilibók, Renáta (ed.)

001.2

Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár

Igazgató: Veress Károly

Felelős kiadó: Bilibók Renáta

400604 Cluj-Napoca

B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 116.

Tel.: 0264-591582

E-mail: egyetemimuhely@gmail.com

<http://www.bolyait.ro/egyetemi-muhely-k>

TARTALOM

Előszó.....	7
<i>Hadas Miklós</i>	
A mikro–makro-kérdéskör és a szociológiai képzelet	11
<i>Lakatos Artur – Nagy Egon</i>	
Az új világ (Európa) rend. Joel Kotkin 19 törzse és a két- vagy többsebességes Európa	27
<i>Berszán Lídia – Fodor Rita</i>	
Az egyéni álmoktól a közösségépítésig: a <i>wallpainting</i> -módszer mikro- és makroszintű hatásai	35
<i>Bakos Áron</i>	
„Hát tudja az áldás, mik voltak, de az a rendbeli rossz volt.” Aranyosszéki háborús és katonatörténetek strukturalista olvasatban	47
<i>Csata Adél</i>	
Egy interdiszciplináris prédikáció: Benkő József <i>Téli bokrétája</i>	65
<i>Lakatos-Fleisz Katalin</i>	
Széles távlatok és apró részletek Szentkuthy Miklós prózájában	79
<i>Bodó A. Ottó</i>	
A politika keze belóg a színházba.....	89
<i>Abstracts</i>	103
<i>A kötet szerzői</i>	107

AZ EGYÉNI ÁLMOKTÓL A KÖZÖSSÉGÉPÍTÉSIG:

A WALLPAINTING-MÓDSZER

MIKRO- ÉS MAKROSZINTŰ HATÁSAI

A wallpaintingnek mint a jelenkori közösségi művészetek egyik módszerének az a törekvése, hogy a mikroszintről kiindulva az egyéni álmokat, célokat aktiválva, párbeszéd, találkozásokon, közös munkafolyamatokon keresztül hozzon létre alkotásokat. Az elkészült mű közösségi termék lesz, és a további célja is közösségi: aktiválni, bevonni a szemlélőt/hallgatót, interakciókat létrehozni, párbeszédet kezdeményezni. A folyamat résztvevőinek ezáltal lehetőségük nyílik olyan tartalmakat kifejezésre juttatni, melyek fontosak számukra, de ezeket szélesebb körben, makroszinten is láthatóvá tenni a megjelenítés által.

Kulcsszavak: *wallpainting, mural mural-módszer, mikro- és makroközösség, csoportmunka, közösségépítés*

A wallpainting története

Alakok, képek festése nagyméretű falakra nem egy újkeletű dolog, története évezredekre nyúlik vissza. A falfestés mint ma ismert közösségépítő módszer azonban a 20. század sajátja. Gyökerei latin-amerikai mozgalmakban keresendők. Az első festések célja üzenetközvetítés volt, politikai célzattal. Mexikóban, már az 1910-17-es években születtek falfestmények: a Porfirio Díaz diktátor uralma alól felszabadult területek számára hirdették az elkészült falak az új eszméket, értékeket. Azért volt szükség erre a módszerre, mert így az írástudatlan rétegek is értesültek a változásokról, magukénak érezhették azokat. A falak elbeszélő jellegűek voltak, bemutatták a kommunizmus alatt átélt szörnyűségeket, megjelentették a diktatúra bukását és az ezt követően áhított jólétet. Szócsökként funkcionáltak a szegényebb rétegek és a politikai történések között.¹ Ezt a

¹ Cockcroft, Eva – Weber Pitman, John – Cockcroft, James: *Toward a People's Art-The Contemporary Mural Movement*. University of New Mexico Press, Albuquerque, 1998; Katona Krisztina – László Eszter: *The Color-Space Association*

vonulat követte később, az 1960-70-es években a Chicano-mozgalom is az Amerikai Egyesült Államokban. A mozgalom tagjai sok esetben aktivisták, nem hivatásos művészek voltak. Ők is aktuális politikai, vallási és társadalmi kérdések feldolgozása céljából kezdtek falakat festeni.²

A módszert Paulo Freire, brazil pedagógus és filozófus is alkalmazni kezdte, aki a 20. század közepén nagy hatást gyakorolt az oktatásra, és szorgalmazta az alternatív módszerek alkalmazását a pedagógiában. Fontosnak tartotta a tanulási folyamat során kialakuló bizalmi légkör megteremtését, valamint a kreatív, gyerekektől jövő ötletek figyelembevételét. A kifestett fal jelentősége nem a létrejött alkotás művészi értékben van. A megjelenítésre kerülő téma, a szimbólumok használata, a különböző eszközök bevonása az alkotásban résztvevő egyén és kiscsoport, valamint a szemlélő közönség/közösség számára is emlékezetessé és értékévé tette a falat.³

A civil kezdeményezésű falfestések mellett megjelentek központi kezdeményezésre festett falak. Az egyik legkiemelkedőbb ilyen program az Amerikai Egyesült Államokban indult, és maga Rooseveltnél kezdődött. A program a WPA (*Work Progress Administration*) nevet viselte, és célja a gazdasági válság által munkanélkülivé vált fiatalok foglalkoztatása volt, művészeti projektek által. Csaknem tízezer rajz, szobor és más közösségi művészeteken alapuló alkotás készült országszerte, ezek többnyire dekoratív, városszépítő jelleggel bírtak.⁴ Ez a kezdeményezés a legelső minta arra, hogy a falfestést közösségi projektként kezdték tekinteni, és új módszerként alkalmazták, foglalkoztatás céljából. Ilyen projektek még a Los Angeles-i *Citywide Murals Program* (1974), valamint a philadelphiai *Mural Arts Program* (1984). Ez utóbbiak a falfestést már

of Pécs and the Method of Mural Painting „Art is the game of adults, game is the art of children.” Pécsi Szín-Tér Egyesület, Pécs, 2015.

² Loza, Griselfa N.: *Chicano Murals and Me*. 2009. Elérhető az alábbi linken: http://www.csus.edu/wac/journal/2010/loza_essay.pdf, hozzáférés ideje: 2017. 01. 23.

³ Bentley, Leslie: *A Brief Biography of Paulo Freire*. É. n. <http://ptoweb.org/aboutpto/a-brief-biography-of-paulo-freire/>, hozzáférés ideje: 2017. 05. 12.; Katona-László: *i. m.*

⁴ Krensky, Beth – Lowe Steffen, Seana: *Engaging Classrooms and Communities through Art – A Guide to Designing and Implementing Community-Based Art Education*. AltaMira Press, Lanham, 2009; Katona-László: *i. m.*

deklaráltan közösségépítő módszerként alkalmazták, közösségi üzeneteket közvetítettek általa.⁵

Az amerikai példát követve az 1970-es évektől Észak-Írországból is több mint kétezer politikai üzenettel rendelkező falfestmény született: az alkotások célja ez esetben az Egyesült Királyságtól való függetlenedés kivívása volt. De nemcsak politikai üzeneteket közvetítő, hanem mitológiai, történelmi témákat is felelevenítő festmények is jelentek meg a térségben, az említettekkel egyidőben.⁶

Falfestés a közösség építésben

A falfestést ma már nem politikai üzenetek közvetítésére, hanem közösségépítő módszerként alkalmazzák. Ennek a módszernek a szellemi gyökere a Funarte-mozgalom,⁷ melynek keretén belül 1987-óta festenek falakat, többnyire hátrányos helyzetű gyermekekkel és vidéki vagy városi közösségekkel. A gyerekeket felnőttek kísérik a munkafolyamatban, a falfestést csoportmunka előzi meg, tehát egyéni bevonódást igénylő közösségi akcióként alkalmazzák. A mozgalom szülőföldje Estelí, egy Nicaraguában levő nagyobb város.⁸ Ők a falfestésre a *mural painting*⁹ kifejezést használták, ami nagyméretű falakra történő festést jelent. A falak nagy mérete, színei, szimbólumai meghatározzák egy adott utca képét, a szemlélők és az ott élő helyi közösség számára pedig különböző üzeneteket közvetítenek.

A falfestést ma már a közösségi művészetek egyik ágaként tekintik. A *közösségi művészet (socially engaged art/community art)*, átfogó meghatározás szerint, egy olyan akció vagy esemény, ahol az alkotást laikusok készítik el, és a végén valamilyen közös művészi alkotás jön létre.¹⁰ Több

⁵ Krensky: *i. m.*

⁶ Rolston, Bill: *The War of the Walls: political murals in Northern Ireland*, Belfast, 2015. Elérhető az alábbi linken: <http://billrolston.weebly.com/the-history-of-murals-in-the-north-of-ireland.html>, hozzáférés ideje: 2017. 01. 23.; Katona-László: *i. m.*

⁷ Fundación de Apoyo al Arte Creador Infantil – elérhető az alábbi linken: <http://www.funarte.org.ni/>

⁸ Katona-László: *i. m.*

⁹ A 'mural' kifejezés a latin 'murus' szóból ered, és falat jelent.

¹⁰ Thiesz Angéla: Művészet a közösségfejlesztésben. *Szín*, 2009, 14. évfolyam, 2. szám. 15–17.

funkciója ismert: az egyéneket saját képességeikben megerősítő, tudatos-ságra ébresztő, valamint a közösségérzés megerősítő funkció, de akár a társadalomkritika felszínre hozása is vagy akár a közösségi változások facyilitálása.

A legismertebb és legelterjedtebb közösségi művészeti ágak a cir-kusz, közösségi színház, karnevál, közösségi média, közösségi zene, *land-art*, tánc, közösségi falfestés (*mural painting*) stb. De közösségi művészetként tekinthető bármely, a helyi hagyományokba gyökerező csoportos tevékenységi forma is, ami nem bontja meg a hagyományos közösséget mozgósító tevékenységeket (pl. közös alkotásnak nevezhető a hímzés, melyet 40-50 évvel ezelőtt nagy érdeklődéssel összegyűlve készítettek), hanem azt a célt követi, hogy közösen, párbeszédre, találkozásokon keresztül alkosson valamit, aminek üzenete van, és amiben az egyén és a közösség megjelenik. Thiesz így summázza a közösségi művészet társadalmi hatását: „az alkotó-művészetet hívjuk segítségül az emberi közösségek újraélesztésére.”¹¹

A középpontban a mindenkori alkotó ember áll, aki szimbólumokon, metaforákon keresztül közli üzenetét és ez az üzenet érthetővé válik egy egész közösség számára. A közösségi művészetekben alkalmazott módszerek ezen felül számos kompetenciát és készséget is előmozdítanak. Előtérbe kerül a kreativitás alakítása, ami hozzájárul ahhoz, hogy más kompetenciák is fejlődni tudjanak:¹² a kezdeményező-készség és vállalkozói kompetencia, kommunikációs készség, szociális kompetenciák, mint például az empátia, az egymásra figyélés és a meghallgatás képessége, problémamegoldó stratégiák, a kompromisszumra való készség, a tudatos-ság és kifejező-készség.¹³ A közösségi művészet a célja tehát nem a tehetség-gondozás; nem a kiemelkedő képességgel vagy előadóművészeti tehetséggel rendelkező személyeket, gyerekeket akarja kiválasztani. A hangsúly mindvégig azon van, hogy minden résztvevő tudatosítsa magában, mire képes, miben jó, és mit tudnak létrehozni együtt.¹⁴

¹¹ Thiesz: *i. m.* 15.

¹² Bálint Klára – Földvári Fatime – Katona Krisztina – László Eszter – Péczeli Zsuzsanna – Vanya Teréz: *A forrás magam vagyok*. Pécsi Szín-Tér Egyesület, Pécs, 2015.

¹³ Dombi Ildikó: Közösségi művészetek társadalmi hasznossága. *Szín*, 2009, 14. évfolyam, 2. szám. 8–15.

¹⁴ Katona Krisztina: A bennünk lévő alkotó felébresztése, a művészetek útján. *Civil Szemle*, 2014, XI. évf, 4. szám. 19–37.

Az elkészült alkotás elsődleges célja, a résztvevők szempontjából, azoknak a tartalmaknak a kifejezése, amelyek fontosak számukra, mivel ezek a tartalmak szélesebb körben is láthatóvá válnak a megjelenítés által. De ugyanilyen horderejű cél a közösség aktiválása, bevonása, interakciók létrehozása, párbeszéd kezdeményezése.

Szociális munka és közösségi falfestés?

A szociális munka számára folyamatos feladatot jelent új utakat és új eszközöket keresni és találni a változó társadalmi kihívásokhoz. Egy másik, szintén minduntalan megújuló szakmai próbatétel a hatékonyságnövelés igénye: az egyéni esetkezeléstől továbblépni a közösségi szintű hatásgyakorlásig, a krízisintervenciótól és problémakezeléstől elmozdulni a prevenció irányába. A falfestés a közösségi művészetek egyik ágaként a közösségfejlesztés, s így a közösségi szociális munka egy új eszköze lehet. Munkamódjában és módszereiben a falfestés teljes mértékben megfelel a hatékonyságnövelés kívánalmainak is, mert bár az egyéni vágyak, igények mikroszintjéről indul ki, kiscsoportos, közösségi és üzenetközvetítő szerepe által akár makroszociális szintig is eljut.

A közösségekkel való szociális munka bármely területen arra törekszik, hogy segítsen a közösségben (csoportban) lévő egyéneknek a közös problémáikat felismerni, azokon közösen dolgozni. Alapja a megerősítés, a „nem vagy egyedül”-érzés megélése.¹⁵ A falfestés folyamata is ehhez hasonlóan alakul, bár alapvetően nem problémaorientált, sokkal inkább a problémákon való felülemelkedést jeleníti meg, a közös pozitív üzeneteket keresi, a különböző szintű munkafolyamatokban olyan nemformális integrációs és nevelési módszereket alkalmaz, amelyek elősegítik az együttműködést, a véleménynyilvánítást, a csoporttagok pedig egyenlő arányban vonódnak be. A mikroszinttől a makroszint irányába ívelő folyamat akkor teljes, ha a csoporttagok az összes fázisban részt vesznek, az ötletek gyűjtésétől a kivitelezésig.

A közösségi falfestés során létrejött alkotások az egyéni képességeknek és az együttműködésnek adnak teret, olyan feladatok által, amelyeket közösen kell megoldaniuk, de elengedhetetlen az egyén szerepe, aktivitása

¹⁵ Alpár Vera: *Közösségi szociális munka, feladata, célja, módszerei, eszközei*. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, é. n. http://www.kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap/2_1853_014_101015.pdf, hozzáférés ideje: 2017. 12. 10.

a folyamatban. A cél legtöbbször a közösségfejlesztés és az egyének megerősítése, de alkalmazási lehetőségei ennél szélesebb körben is kiterjednek (problémamegoldó készségek fejlesztése, kommunikáció erősítése a csoportban stb.).¹⁶

A mikroszinttől a makroszint felé ívelő folyamat lépései

A szociális célzatú közösségi falfestés munkaformáját *mural moral* módszerként tartja számon a szakirodalom. Alapjait a Pécsi Szín Tér egyesület *Mural Moral Mező* programjának munkatársai dolgozták ki, Katona Krisztával az élen. Tevékenységük hátrányos helyzetű gyerekeket, fiatalokat céloz, alkalmazták fogvatartottakkal való munkában is. Céljuk a felzárkóztatás és a közösségfejlesztés.¹⁷ A módszer képzőművészetten alapul, de gyakorlóinak nem szükséges művészi előképzettséggel rendelkezniük. A teljes folyamat két nagy részre osztható, az első a festést előkészítő szakasz, a második maga a festés.

Az alkotás első szakasza több időt vesz igénybe, mint maga a falfestés. A csoportmunka első és legfontosabb feladata a bizalmi kapcsolatok kialakítása, ezt megelőzően pedig a szerződéskötés, amely letisztázza a folyamat során érvényes, mindenki által elfogadott szabályokat.¹⁸ A témafeldolgozásban hangsúlyos szerepe van a nemformális nevelési módszereknek: tematikus beszélgetések, levélírás, drámapedagógia (élőszobor, szerepjátékok), feladatok, a környezeti, globális és emberi jogi nevelés eszköztárából kölcsönzött elemek, valamint művészetterápiában alkalmazott eszközök.¹⁹

A cél, hogy egyéni gondolatokból kiindulva, azokat megrajzolva csoportos munkák szülessenek, hogy később majd ezek alkothassák a falvázát. A teljes folyamat komoly csoportmunkát igényel, közös gondolkodást, vitákat, véleményezéseket, ami nem egyszerű feladat, sem a résztvevőknek, sem a koordinátornak. Eközben bontakozik ki a csoport dinamikája, edződik a problémamegoldó és a kommunikációs készség, fokozódik a közösségben való szerepvállalás. A csoportos kompetenciákon túl, a kreatív feladatok által, az említett kompetenciák egyéni szinten is fejlődnek. A teljes folyamat szinte végig önkifejezést igényel a résztvevőktől,

¹⁶ Katona: *A bennünk lévő alkotó.*

¹⁷ Az egyesület honlapja elérhető az alábbi linken: <http://muralmoral.hu/>

¹⁸ Katona: *A bennünk lévő alkotó.*

¹⁹ *Uo.*

ami hozzájárul az önmagukról alkotott kép tágulásához, egy holisztikusabb látásmód kialakulásához, de az adott témával kapcsolatos gondolatok is letisztulnak, gazdagodnak, és a munka gördülékenyebbé válik.

A nagy felületen történő festés technikai kivitelezéséhez is többlépcsős út vezet. A résztvevők először kisebb, majd egyre nagyobb méretű papírlapokra (A4-A0) rajzolnak, festenek. Ezt követheti akár vásznon festés, majd a fal. Előbb egyéni, majd kis- és nagycsoportos feladatokon dolgoznak. A kisebb méretű munkák is minden esetben ecsettel történnek, hogy a résztvevők megszokják a nagyobb méretű ecsetekkel való munkát, a festést és a vonalvezetést. A résztvevők, egyénileg és kiscsoportban egyaránt, szimbólumokon keresztül festik meg mondanivalójukat, majd bemutatják azt a csoportnak, hogy az alkotás mindenki számára érthető legyen.²⁰ Az adott vagy épp választott témával kapcsolatban a csoport tagjainak össze kell gyűjteniük saját gondolataikat és érzéseiket; ezeket kell értelmezzék és megjelenítsék, majd a későbbiekben megosszák kis- és nagyobb csoportokban. Ez a résztvevők számára nem egyszerű feladat, ezért is fontos a már említett bizalmi kapcsolatok kialakítása.

Az egyéni munkát kiscsoportos követi, amely során gyakran plakát-szerű alkotások jönnek létre: a már összedolgozott szimbólumok jelennek meg rajtuk. A későbbiekben a résztvevők ezeket bővítik, átdolgozzák, mélyítik. Ennek a folyamatnak akkor van vége, ha a csoport minden tagja sajátjának érzi az elkészült munkát. A kiscsoportban végzett feladatok célja az összehangolódás elősegítése, az egymásra figyelés gyakorlása. Ebben a szakaszban az egyén azt tanulja, hogy előnyben részesítse a csoportos megoldásokat, az egyéni ötletek ötvözését. Itt alkalmazhatóak szituációs játékok, csoportdinamikát erősítő játékok, párbeszédet és problémamegoldást kérő feladatok.

Miután kis- és nagyobb méretű lapokon elkészül a csapatok témafeldolgozása, következő lépésként sor kerül a nagy terv elkészítésére. Ez a folyamat legnehezebb része, ugyanis az egyénileg, kiscsoportban létrehozott munkákat össze kell hangolni. A közös tervvel a csoport minden tagjának egyet kell értenie: amíg nem fogadja el mindenki, nem kezdődhet el a festés. A tervrajz egy, a fallal méretarányos papírra készül. A résztvevők leszögezik a formák, alakok pontos helyét, színét.

Miután elkészült a színes terv, következik a festés első lépése: fehérre kell festeni a falat, esetenként gipsszel vagy más módszerekkel kijavítani.

²⁰ *Uo.*

Mindenképp érdemes ezt a lépést megejteni, ezzel nemcsak megtisztítjuk a felületet, hanem egyben szimbolikus mozzanat is, üzenete: „most már nincs visszaút.” A csoport ekkor találkozik életnagyságban először a fallal, megtapasztalják, hogy mekkora a felület, mit jelent lefesteni azt. Ezután a falat és az elkészült tervet egyformán, méretarányosan négyzethálósá tesszük; ez megkönnyíti a formák, alakok felrajzolását. A négyzeteket a tervrajzon és a falon egyaránt elláthatjuk jelölésekkel, számokkal vagy betűkkel, így a sakktáblához hasonlóan minden négyzetnek lesz saját kódja, ami alapján azonosítható és felfesthető lesz. Ez azért is fontos, mert a résztvevőknek könnyebb egy-két négyzetre figyelni és azon dolgozni. A munka során a csoport maga keveri a színeket, árnyalatokat. Az alapszíneken (piros, kék, sárga) és fehérén, feketén kívül nincs más szín előttük. Először a nagyobb felületeket, a hátteret, majd a kisebb részleteket festjük meg. A résztvevők eldönthetik, hogy melyik részleten dolgoznának szívesen. A csoportvezetőnek figyelnie kell arra, hogy mindenki olyan feladatokat kapjon, ami számára ideális, és amiben sikerélménye lehet.²¹

A falfestés során alapelv a tér színekkel való kitöltése. Ezen felül olyan közös szimbólumok alkalmazása, amelyek tükrözik a csoport üzenetét. A csoportokra jellemző lehet a nagy fehér felületektől való félelem. Ez a fallal való első találkozáskor a leglátványosabb, ekkor észlelhető a legelső megtorpanás és az ismeretlentől való félelem és bizalmatlanság. A résztvevők feladata az, hogy a nagy falfelületeken megtalálják saját szimbólumaik helyét, valamint hogy a zsúfoltság és az üresség között létrehozzák a számukra kényelmes és esztétikailag megfelelő egyensúlyt. A több méter hosszúságú és szélességű, kültéri falak kitöltése eleinte nagy kihívást jelent minden résztvevő számára. Ilyenkor gyakori elszólások: „én nem tudok rajzolni”, „biztos, hogy nekem kell itt festegetni?”, vagy „jó ez így egyáltalán?” A módszer célja, hogy a résztvevők egyéni félelmeiket csoportosan győzzék le, úgy, hogy közben olyat hozzanak létre, ami nem mindennapi látvány és kihívás számukra és a közösség számára. A gátak ledöntése fontos része, akár célja is a *mural painting* módszernek. Ahogy egyre nagyobb felületeken festve szereznek sikerélményeket, a résztvevők annál magabiztosabban mernek majd nekifogni a falnak, aminek az elkészítése egy addig talán nem ismert sikerélménnyel gazdagítja őket. Ezért is hosszabb folyamat a festésre való készülés, mivel a résztvevőknek időre

²¹ Uo.

van szükségük az ilyenfajta önkifejezés, a csoportkohézió kialakulása és a közös munka előkészítéséhez. Hozzá kell szokniuk a színek, nagyméretű ecsetek használatához, illetve a nagy terek kitöltéséhez. A fal elkészítése csapatmunka, az egyéni felelősség összeadódik, így lesz az eredmény az együttes erőfeszítés gyümölcse. Azzal, hogy az egyéni felelősség átalakul kollektív felelősségé, a csoport önbizalma nő, a közös munka értéke jelentőssé válik.²²

A falfestő folyamatnak akkor lesz vége, amikor létrejön a végső alkotás, és a csoport hivatalosan is átadja a falat a nagyobb közösségnek. A zárás mindig ünnepléssel egybekötött mozzanat, amikor a résztvevők megünneplik, hogy képesek voltak túllépni azokon a korlátokon, amelyeket a folyamat elején észleltek, emlékeznek a közös munkára, annak nehézségeire, tanulságaira, visszajeleznek egymásnak és maguknak. A záróünnepség nyitott minden érdeklődő számára, jó lehetőség az alkotás és az alkotók bemutatkozására saját közösségükben. A közös munka befejezéseként minden résztvevő otthagyja kéznyomát az elkészült fal egy részén, ezzel aláírva több napos munkáját. Ez a mozzanat nagy jelentőséggel bír, ezáltal a csoport a közösség részeként van jelen. Egy munka befejezése felelősséggel jár, a közös szimbólumaik ezentúl közkinccsé és többek számára érthetővé, értelmezhetővé válnak.²³

Saját projektek és konklúziók

A falfestésnek a szociális munka szempontjából mindhárom szinten hatása van: az egyén, a csoport és a közösség szintjén is. A folyamat elején kitűzött célok és a menet közben alkalmazott módszerek befolyásolhatják az egyes szinteken tapasztalható vagy mérhető hatást. Például, ha a téma arra ösztönzi a résztvevőket, hogy mindvégig elsősorban önmagukkal dolgozzanak, saját gondolataikat, képességeiket igyekezzenek megmutatni a munka során, akkor az egyéni szintű hatás lehet a leglényegesebb. (A speciális igényű gyerekekkel való falfestésben ez érvényesült.) Ha azonban a cél egy kisközösség integrálása, a kommunikációs vagy akár problémamegoldó készség fejlesztése, akkor az alkalmazott gyakorlatok és a választott téma is ezt kell kövesse. (A *Fessünk álmokat* projektben ezt tapasztaltuk.)

²² Uo.

²³ Uo.

Ha a témaválasztáskor az a célunk, hogy a környék érdekességeit, értékeit dolgozzák fel az ottlakók, akkor a közösségi hatás már indulásból erőteljesebben jelen lesz. Mivel a fal mindig egy épület, egy utca, egy város részképét változtatja meg, s ezzel hatást gyakorol a környékre, az ott élő vagy ott eljáró nagyobb közösségre, adott a közösségi üzenetközvetítés lehetősége. A fal ünnepélyes átadása szintén ezt a hatást erősíti, különösen, ha az eseménynek nagyobb közönsége és médiavisszhangja is van.

A folyamatot végigkövetve a falfestés módszere alkalmas arra, hogy a társadalom mikroszintjeit összekapcsolja a makroszintekkel, hogy az egyéni részvétel közösségi értékévé, élménnyé váljon.

Saját projektjeink keretében már jó néhányszor volt lehetőségünk kipróbálni a közösségi falfestésben rejlő expresszív és közösségformáló lehetőségeket: *a generációk közelítését*, amikor kis- és középiskolás gyerekek festették meg a négy évszakot egy idősotthon kerítésére; *a fogvatékos gyerekekben rejlő kreativitás megmutatását* egy nyári táborhely kültéri falának a festésével, két alkalommal is; *egy gyermekotthonban élő tinicsoport álmainak a kivetítését egy kültéri felületre* egy forgalmas kisvárosi utcaszakaszon; *önkéntességre való felhívásként* festésre hívtuk meg a járókelőket egy felfokozott ritmusban pörgő nagyváros utcáján. Az együttes munka mozgósító és közösségformáló ereje eleven és meggyőző tapasztalat volt minden eddigi próbálkozásunkban. Mind a nyil-

Az egyéni álmoktól a közösségépítésig
vános munkafolyamat, mind a „végtermék”, az elkészült fal pozitív reakciót váltott ki a közönségből, helyi társadalomból, a résztvevők pedig meghatározó közösségi és sikerélményekkel gazdagodtak az előkészületek és a festés során.

Ezért konklúzióként leginkább azt mondhatjuk: a preventív és közösségformáló szociális munka új lehetőségeit és kihívásait fedezték fel ebben a módszerben és munkamódban.